

Finanšu ministrija

NODOKĻU ATVIEGĻOJUMI 2023

2025. gada februāris

Finanšu ministrija

Nodokļu atvieglojumu definīcija

Nodokļu atvieglojumi (izdevumi) ir tiesību normas, regulējumi vai prakse, kas samazina vai atliek nodokļu nomaksu salīdzinoši šauram nodokļu maksātāju lokam.*

Nodokļu atvieglojumi ir svarīgs instruments nodokļu politikas, kā arī valsts ilgtspējīgas attīstības un vides politikas mērķu īstenošanai, sniedzot vērā ņemamu atbalstu iedzīvotājiem, īpaši sociāli mazāk aizsargātiem iedzīvotājiem (piemēram, zemu ienākumu saņēmējiem, pensionāriem un personām, kurām apgādībā ir bērni).

Nodokļu atvieglojumiem var būt dažādas formas:

- izņēmumi ar nodokli apliekamajā bāzē;
- ar nodokli neapliekamā bāzes daļa (piemēram, neapliekamais minimums);
- samazinātās likmes;
- nodokļu "brīvdienas";
- speciālās ekonomiskās zonas;
- nodokļu kredīti;
- atliktais nodokļa maksājums;
- samazinājums nodokļu saistībās u.c.

Finanšu ministrija

Kopējie valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā, 2023. gadā bija ap **3,1 miljardiem euro**, kas ir **8,0%** no IKP

Valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā 2023. gadā*

Nodoklis	2023		
	Milj. euro	% no NI**	% no IKP
1. Pievienotās vērtības nodoklis	1 305,1	33,6	3,3
2. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	1 202,9	48,1	3,1
3. Dabas resursu nodoklis	284,3	459,5	0,7
4. Akcīzes nodoklis	207,1	17,9	0,5
5. Uzņēmumu ienākuma nodoklis	68,7	12,6	0,2
6. Transportlīdzekļu ekspluatācijas nodoklis	18,9	18,5	0,05
7. Nekustamā īpašuma nodoklis	17,7	7,5	0,05
8. Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodoklis	6,3	25,1	0,02
9. Elektroenerģijas nodoklis	2,4	49,6	0,01
KOPĀ	3 113,5	23,2	8,0

* Šeit un turpmākajās tabulās atsevišķos gadījumos skaitļu noapaļošanā iespējamas nelielas atšķirības starp uzrādīto kopējo apjomu un saskaitāmo kopsummu. Rādītāju izmaiņas un īpatsvari aprēķināti no datiem, kas nav pārvērsti miljonos.

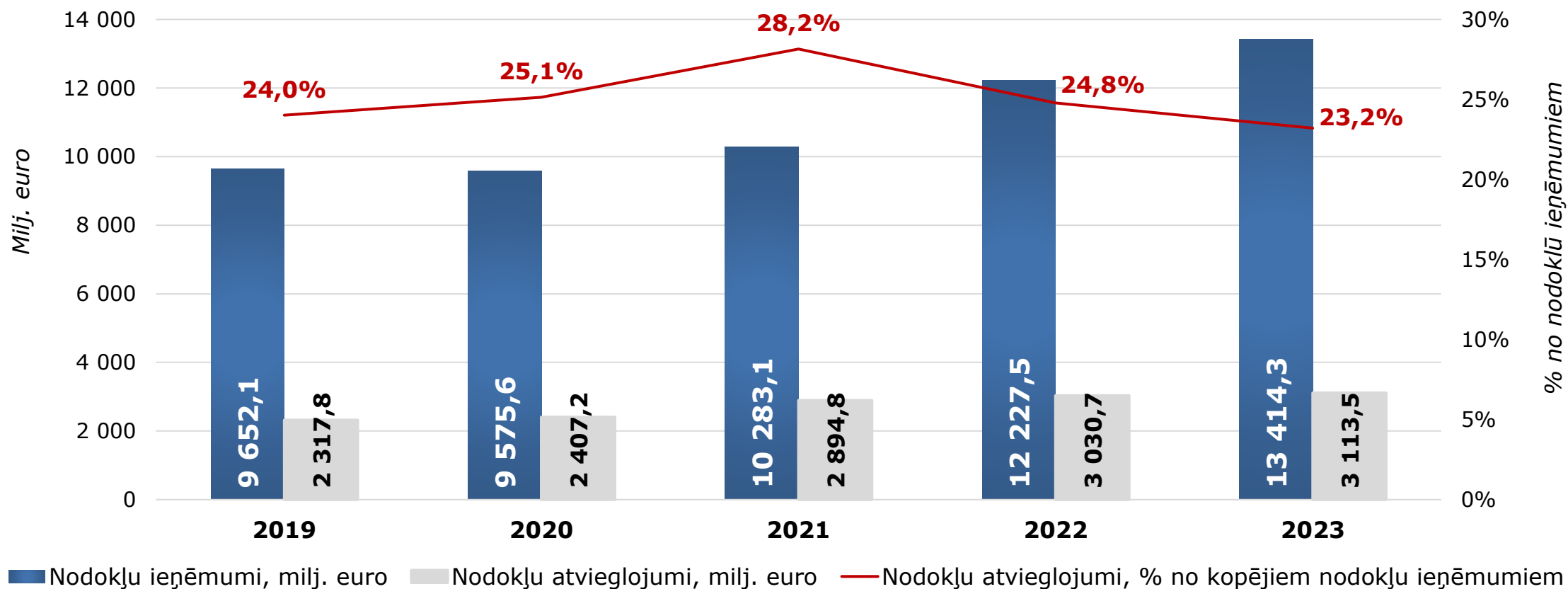
** Īpatsvars (%) no analizētā nodokļa ieņēmumiem, ailē KOPĀ – īpatsvars (%) no analizēto nodokļu kopējiem ieņēmumiem.

Finanšu ministrija

Kopējie valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā, 2023. gadā, salīdzinot ar 2022. gadu, pieauguši par aptuveni **2,7%**, veidojot **gandrīz 1/4 daļu** no kopējiem nodokļu ieņēmumiem

Nodokļu ieņēmumi un kopējie aprēķinātie valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā, 2019. – 2023. gadā

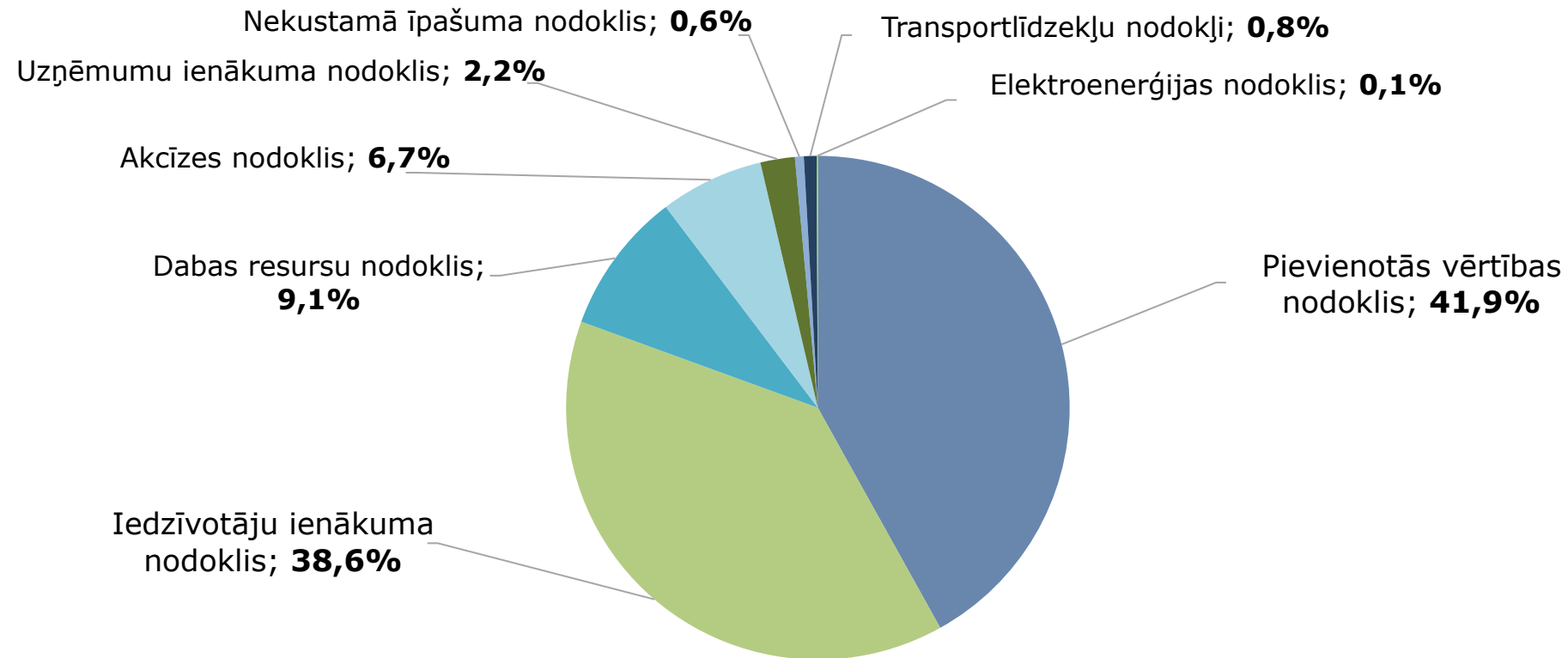

Finanšu ministrija

Būtiskākie valsts negūtie ieņēmumi ir tie, kas rodas **pievienotās vērtības nodokļa atvieglojumu un iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumu piemērošanas rezultātā**

Valsts negūto ieņēmumu, kas rodas nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā, procentuālais sadalījums 2023. gadā

Finanšu ministrija

PIEVIENTOTĀS VĒRTĪBAS NODOKĻA (PVN) ATVIEGĻOJUMI

Finanšu ministrija

PVN atvieglojumu piemērošanas rezultātā valsts negūto ieņēmumu apmērs 2023. gadā bija **~1 305 milj. euro**, kas ir apmēram **1/3 daļa** no PVN ieņēmumiem

Valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas PVN atvieglojumu (atbrīvojumu un samazināto likmju) piemērošanas rezultātā, 2023. gadā, milj. euro

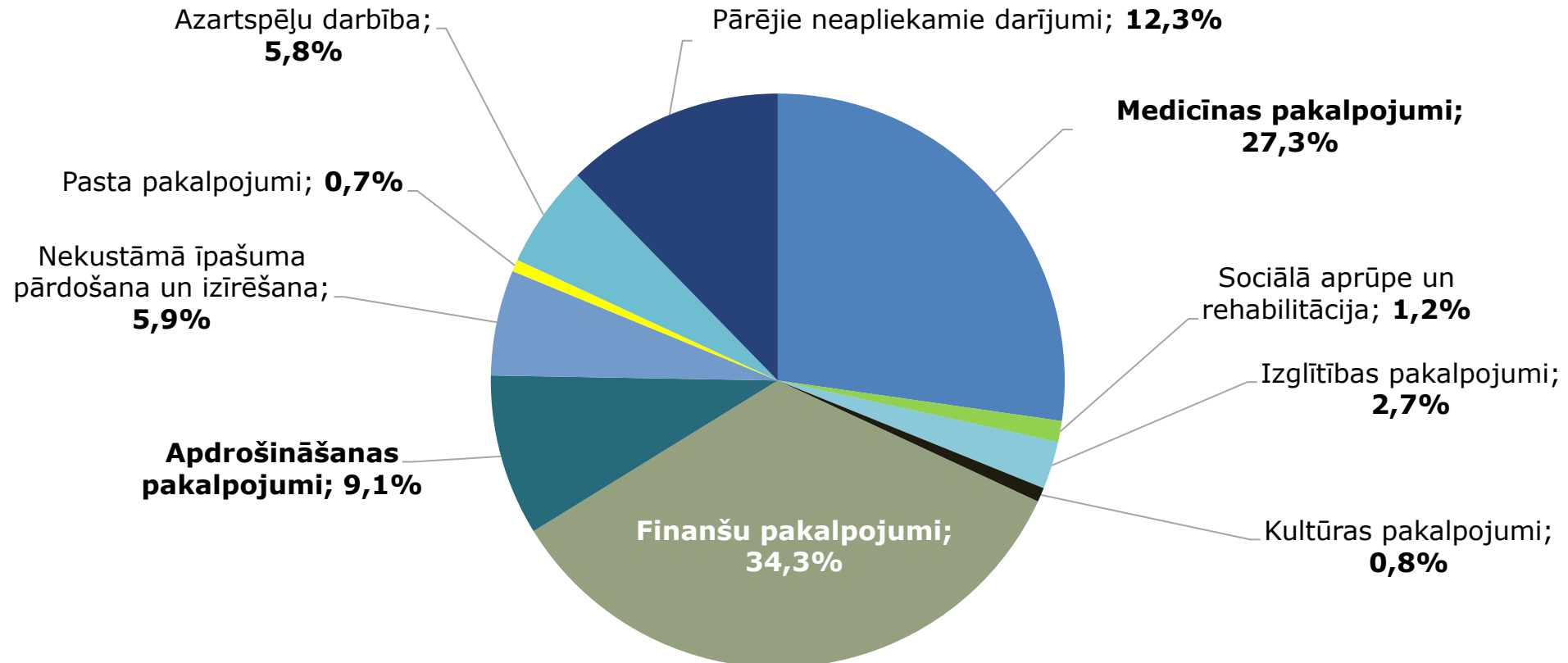
Preces un pakalpojumi	2023
PVN atbrīvojumi	1 129,6
PVN samazinātās likmes	175,5
KOPĀ	1 305,1
<i>Īpatsvars no PVN ieņēmumiem</i>	<i>33,6%</i>

Finanšu ministrija

2023. gadā būtiskākie valsts negūtie ieņēmumi, piemērojot PVN atbrīvojumus, bija par **finanšu, medicīnas un apdrošināšanas pakalpojumiem**

Valsts negūto ieņēmumu, kas rodas PVN atbrīvojumu piemērošanas rezultātā, procentuālais sadalījums 2023. gadā, milj. euro

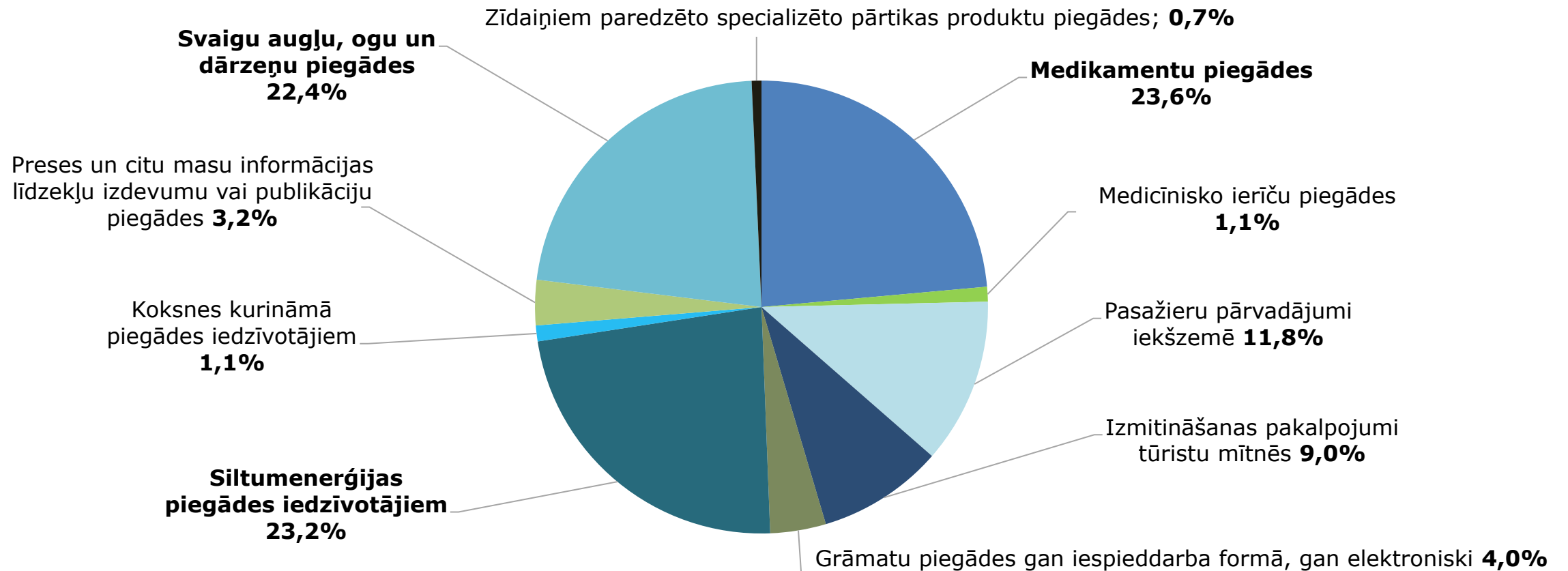

Finanšu ministrija

2023. gadā būtiskākie valsts negūtie ieņēmumi, piemērojot PVN samazinātās likmes, bija par **medikamentu, siltumenerģijas piegādēm iedzīvotājiem, kā arī svaigu augļu, ogu un dārzeņu piegādēm**

Valsts negūto ieņēmumu, kas rodas PVN samazināto likmju piemērošanas rezultātā, procentuālais sadalījums 2023. gadā, milj. euro

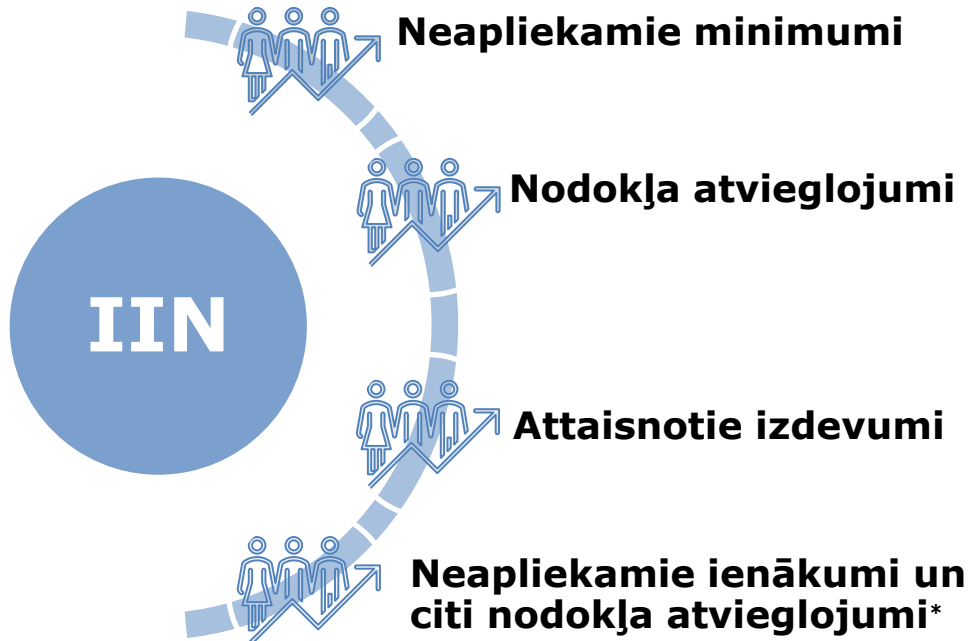
Finanšu ministrija

IEDZĪVOTĀJU IENĀKUMA NODOKĻA (IIN) ATVIEGĻOJUMI

Finanšu ministrija

IIN atvieglojumu piemērošanas rezultātā valsts negūtie ieņēmumi 2023. gadā novērtēti **~1 203 milj. euro** apmērā, kas ir **gandrīz puse** no IIN ieņēmumiem

Valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas IIN atvieglojumu piemērošanas rezultātā, 2023. gadā, milj. euro

Nodokļa atvieglojums	2023
Neapliekamie minimumi	686,1
Nodokļa atvieglojumi	178,7
Attaisnotie izdevumi	56,4
Neapliekamie ienākumi un citi nodokļa atvieglojumi	281,6
KOPĀ	1 202,9
<i>Īpatsvars no IIN ieņēmumiem</i>	<i>48,1%</i>

* Neapliekamie ienākumi, kas noteikti likuma «Par iedzīvotāju ienākuma nodokli» 9. pantā, un citi nodokļa atvieglojumi, kas ietverti 8. panta 15. daļā un pārejas noteikumu 44., 52., 94., 123., 159. punktos, kā arī likuma "Par valsts budžetu 2023. gadam un budžeta ietvaru 2023., 2024. un 2025. gadam" 72. pantā.

Finanšu ministrija

Būtiskāko IIN atvieglojumu apmēru izmaiņas un mērķis

Maksimālais diferencētais neapliekamais minimums (DNM), euro mēnesī	
2021	300
2022	350 / 500*
2023	500

❖ *DNM **mērķis** ir samazināt darbaspēka nodokļu slogu, īpaši strādājošām personām, kuras saņem atalgojumu līdz vidējam ienākuma līmenim valstī un lielākajā daļā gadījumu ir sociāli un ekonomiski mazāk aizsargātas, palielināt šīs personu grupas ienākumus un tādējādi uzlabot šīs personu grupas dzīves līmeni.*

❖ *PNM **mērķis** ir nodrošināt noteiktu ar IIN neapliekamu ienākumu līmeni pensijas saņēmējiem, ņemot vērā personas (apgādnieka zaudējuma gadījumā – mirušā apgādnieka) darba mūžā nopelnīto pensiju.*

Pensionāra neapliekamais minimums (PNM), euro mēnesī	
2021	330
2022	350 / 500*
2023	500

Atvieglojums par apgādājamiem (AAP), euro mēnesī	
2021-2023	250

❖ *AAP **mērķis** ir samazināt darbaspēka nodokļu slogu strādājošām personām ar apgādībā esošiem bērniem un/vai laulātajiem, kas rūpējās par apgādībā esošu personu, veicinot šo nodokļa maksātāju nodarbinātību un centienus gūt lielākus ienākumus.*

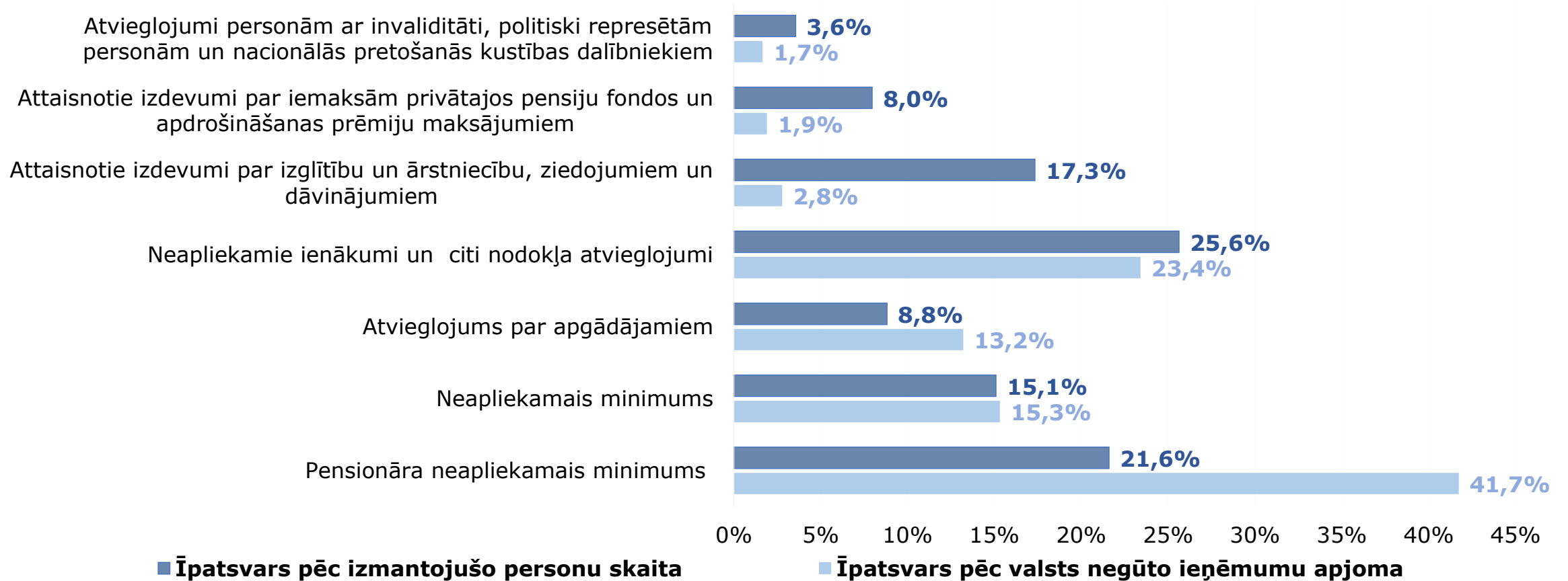
* No 2022. gada 1. janvāra līdz 30. jūnijam maksimālais diferencētais neapliekamais minimums un pensionāra neapliekamais minimums bija **350 euro** mēnesī, bet no 2022. gada 1. jūlija – **500 euro** mēnesī.

Finanšu ministrija

IIN atvieglojumu piemērošanas rezultātā radušos valsts negūto ieņēmumu būtiskāko daļu veido **pensionāra neapliekamais minimums, diferencētais neapliekamais minimums un atvieglojums par apgādībā esošām personām**

Valsts negūto ieņēmumu, kas rodas IIN atvieglojumu piemērošanas rezultātā, un fizisko personu skaita, kuras izmantojušas IIN atvieglojumus, īpatsvars 2023. gadā, %

Finanšu ministrija

DABAS RESURSU NODOKĻA (DRN) ATVIEGLOJUMI

Finanšu ministrija

DRN atvieglojumi ir svarīgs instruments **vides politikas attīstības un mērķu īstenošanai**, sniedzot stimulu videi kaitīgu preču atkritumu un iepakojuma **apsaimniekošanas sistēmas īstenošanai**, tādējādi saglabājot tīrāku vidi ilgtermiņā

DRN atvieglojumu sistēma ir veidota ar konkrētu **mērķi** – nodrošināt Latvijas saistības attiecībā uz ES direktīvu prasību izpildi atkritumu apsaimniekošanas jomā un īstenot paplašinātās ražotāju atbildības principa īstenošanu.

Jāņem vērā, ka nodokļa likmju apmērs veidots 2-3 reizes augstāks, nekā atbilstošo atkritumu apsaimniekošanas izmaksas, **lai panāktu ražotāju un tirgotāju aktīvu iesaisti** un atbildību par viņu darbības rezultātā radīto atkritumu apsaimniekošanas nodrošināšanu atbilstošos apmēros, īstenojot ražotāju atbildības principu, kas izriet arī no ES prasībām. Līdz ar to DRN atvieglojumu apmēru **nevar uzskatīt kā potenciālo ieņēmumu daļu**.

Nodokļa atvieglojumi ir efektīvi, jo paplašinātās atbildības sistēmās apsaimnieko **vairāk kā 90%** no radītā iepakojuma vai videi kaitīgu preču atkritumu apjoma, kā arī normatīvajos aktos noteiktie izlietotā iepakojuma vai videi kaitīgu preču atkritumu pārstrādes un reģenerācijas mērķi, kas izriet no ES direktīvas, tiek regulāri sasniegti.

Valsts ir noteikusi no ES Direktīvām izrietošas prasības atkritumu apsaimniekošanas jomā, kuru izpildei tiek piesaistīti atbilstošo preču ražotāju un tirgotāju līdzekļi, nodrošinot principa "*piesārņotājs maksā*" īstenošanu. *Tādējādi, ja komersants nodrošina šo prasību īstenošanu un sedz ar to saistītos izdevumus, viņš DRN nemaksā. Nodoklis ir jāmaksā tajā gadījumā, ja netiek īstenotas atbilstošās atkritumu pārstrādes un reģenerācijas prasības.*

Finanšu ministrija

2023. gadā valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas DRN atvieglojumu piemērošanas rezultātā, bija **~284 milj. euro, kas ir **~4,5 reizes vairāk** kā kopējie DRN ieņēmumi**

**Valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas piemērojot DRN atvieglojumus (atbrīvojumus),
2023. gadā, milj. euro**

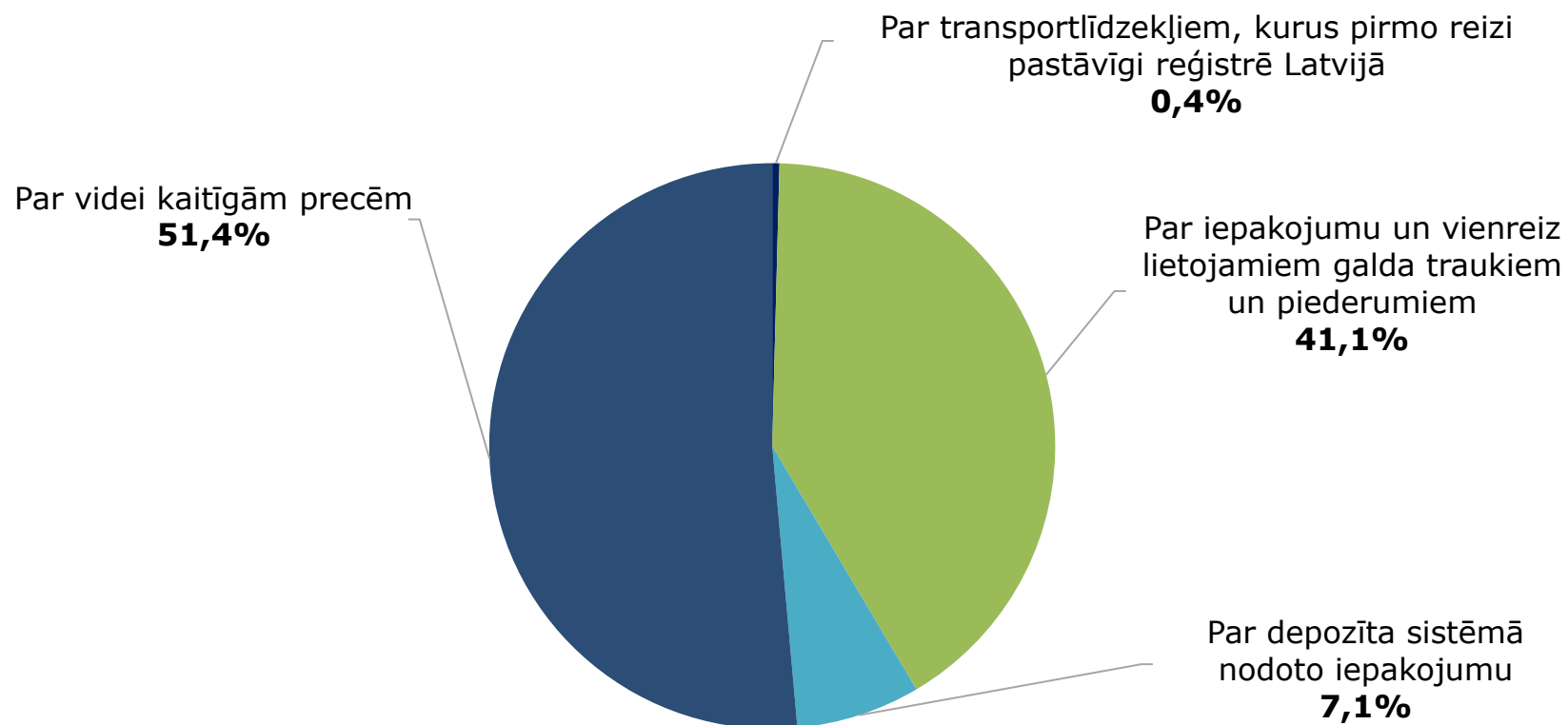
Nodokļa atbrīvojumi	2023
Par videi kaitīgām precēm	146,2
Par iepakojumu un vienreiz lietojamiem galda traukiem un piederumiem, t. sk.:	136,9
<i>par depozīta sistēmā nodoto iepakojumu</i>	20,2
Par transportlīdzekļiem, kurus pirmo reizi pastāvīgi reģistrē Latvijas Republikā	1,2
KOPĀ	284,3
<i>Īpatsvars no DRN ieņēmumiem</i>	<i>459,5%</i>

Finanšu ministrija

DRN atvieglojumu **mērķis** - panākt ražotāju un tirgotāju aktīvu iesaisti un atbildību par atkritumu apsaimniekošanas nodrošināšanu*

Valsts negūto ieņēmumu, kas rodas piemērojot DRN atvieglojumus (atbrīvojumus), procentuālais sadalījums 2022. gadā

* *Nodokļa maksātājs DRN par iepakojumu un vienreiz lietojamiem galda traukiem un piederumiem, kā arī videi kaitīgām precēm nemaksā, ja tas nodrošina reģenerācijas normu izpildi, kā arī ir izveidojis šo piederumu un preču apsaimniekošanas sistēmu, iesniedzis VARAM padotībā esošai iestādei finanšu nodrošinājumu un noslēdzis ar šo iestādi līgumu par apsaimniekošanas sistēmas piemērošanu.*

Finanšu ministrija

AKCĪZES NODOKĻA (AN) ATVIEGLOJUMI

Finanšu ministrija

AN atvieglojumu piemērošanas rezultātā radušies valsts negūtie ieņēmumi 2023. gadā bija **~207 milj. euro**, kas ir aptuveni **18%** no kopējiem AN ieņēmumiem

Valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas piemērojot AN atvieglojumus (samazinātās likmes un atbrīvojumus), 2023. gadā, milj. euro

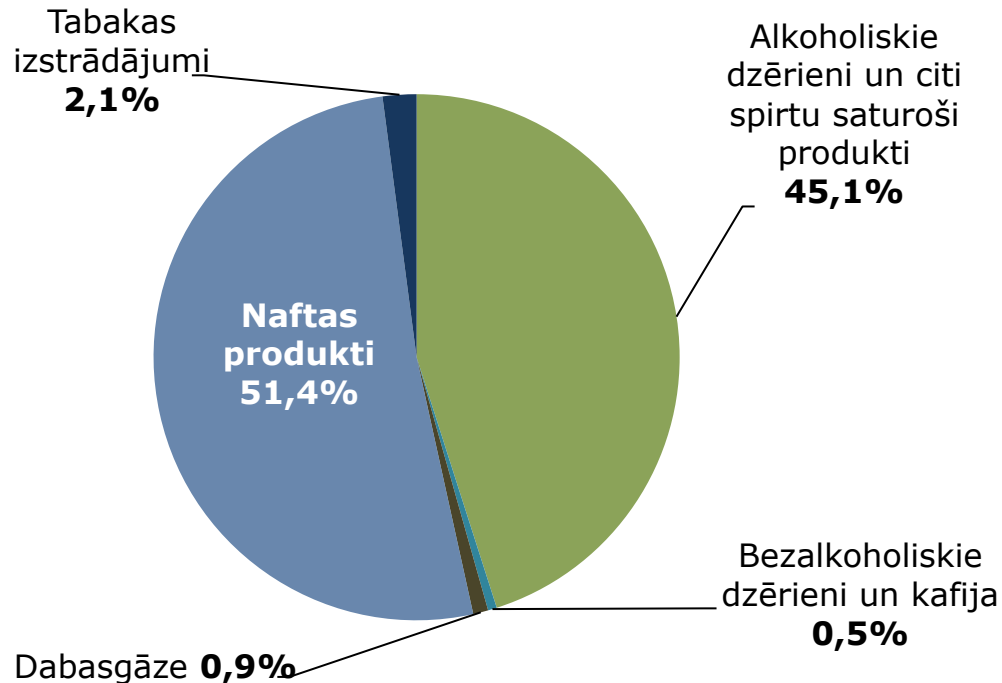
Nodokļa atvieglojums	2023
Samazinātās AN likmes, no tām:	83,5
Naftas produktiem (iezīmētiem naftas produktiem, kuru izmanto kā kurināmo, lauksaimniecības mērķiem un SEZ, kā arī biodegvielām, naftas gāzēm un pārējiem gāzveida ogļūdeņražiem, ko izmanto par kurināmo)	80,7
Alkoholiskajiem dzērieniem (mazo alus darītavu, mazo un vidējo vīna darītavu, mazo un vidējo raudzēto dzērienu, starpproduktu, alkoholisko dzērienu ražotāju produkcijas realizācija)	2,3
Dabsgāzei (izmantošanai par kurināmo rūpnieciskās ražošanas un lauksaimniecības izejvielu apstrādes procesos)	0,6
Atbrīvojumi, no tiem:	123,5
Naftas produktiem (galvenokārt izmanto gaisakuģi, kuri netiek izmantoti privātai atpūtai un izklaidei)	63,5
Alkoholiskajiem dzērieniem un citiem spirtu saturošiem produktiem (galvenokārt denaturētam spirtam)	55,7
Tabakas izstrādājumiem (kas piegādāti kuģiem un gaisakuģiem, kas veic starptautiskus pārvadājumus, diplomātiem, starptautiskām organizācijām)	2,6
Dabsgāzei (izmantošanai citiem mērķiem, nevis par degvielu vai kurināmo; divējādi (gan par kurināmo, gan citiem mērķiem, kas nav izmantošana par degvielu vai kurināmo); mineraloģiskiem procesiem)	1,1
Bezalkoholiskajiem dzērieniem un kafijai	0,7
KOPĀ	207,1
Īpatsvars no AN ieņēmumiem	17,9%

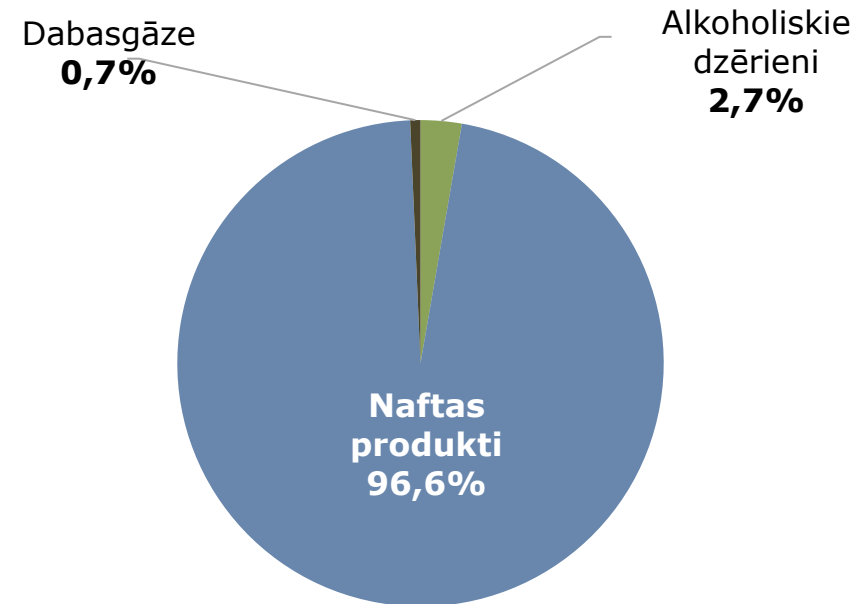
Lielākais valsts negūto ieņēmumu apmērs, piemērojot gan AN samazinātās likmes, gan AN atbrīvojumus, bija par **naftas produktiem** (lauksaimniecībai un kurināmajam) – **96,6%** no samazināto likmju apmēra un **51,4%** no atbrīvojumu apmēra

Valsts negūto ieņēmumu, kas rodas piemērojot AN atvieglojumus (atbrīvojumus un samazinātās likmes), procentuālais sadalījums 2023. gadā

AN atbrīvojumu sadalījums

Ar samazināto AN likmi apliekamo produktu sadalījums

Finanšu ministrija

UZŅĒMUMU IENĀKUMU NODOKĻA (UIN) ATVIEGLOJUMI

Finanšu ministrija

UIN atvieglojumu piemērošanas rezultātā valsts negūto ieņēmumu apmērs 2023. gadā bija **~69 milj. euro**, kas ir **12,6%** no kopējiem UIN ieņēmumiem

Valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas piemērojot UIN atvieglojumus, 2023. gadā, milj. euro

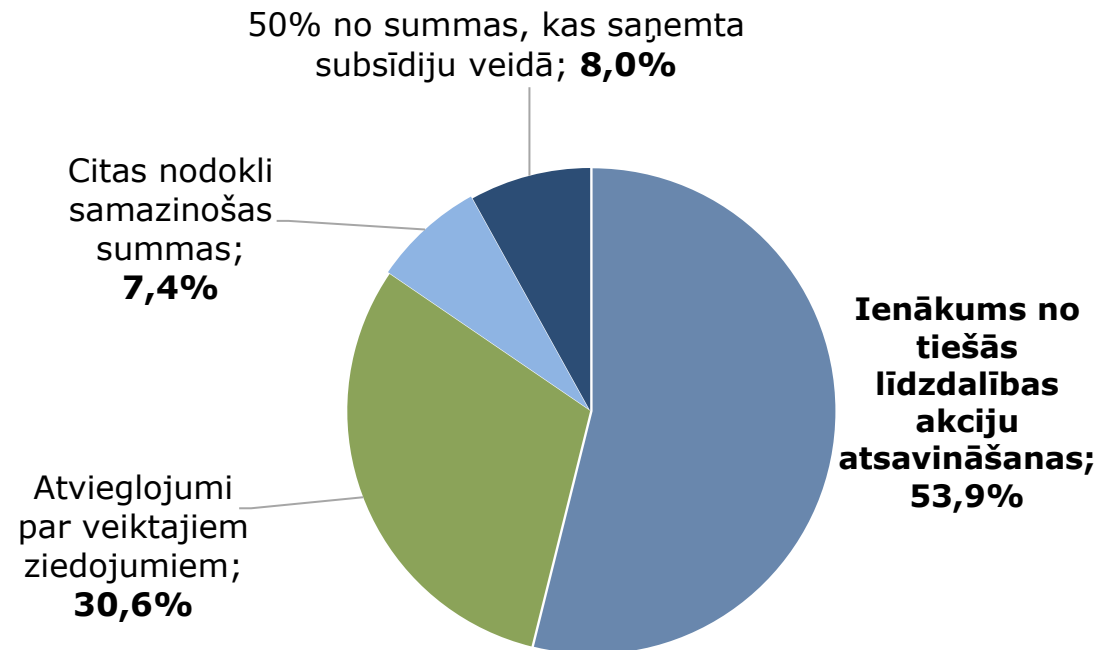
Nodokļa atvieglojums	2023
<i>Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā noteiktie nodokļa atvieglojumi</i>	56,9
Nodokļa atvieglojumi ar pārejas periodu	11,9
KOPĀ	68,7
<i>Īpatsvars no UIN ieņēmumiem</i>	<i>12,6%</i>

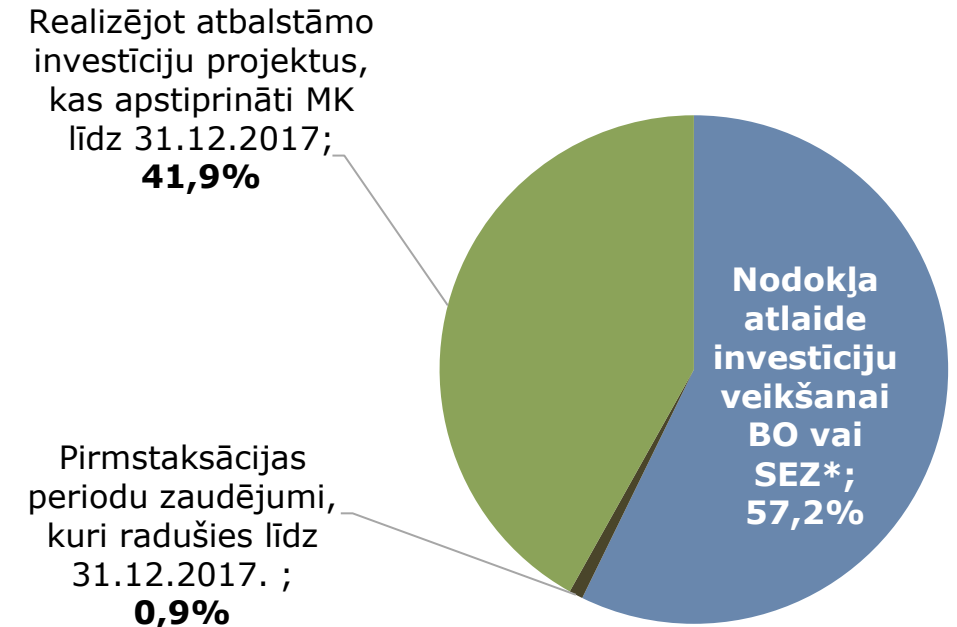
Lielākais valsts negūto ieņēmumu apmērs, piemērojot UIN atvieglojumus, bija par **ienākumiem no tiešās līdzdalības akciju atsavināšanas – 53,9%** no likumā noteikto atvieglojumu apmēra un par **investīciju veikšanu BO vai SEZ – 57,2%** no ar pārejas periodu noteikto atvieglojumu apmēra

Valsts negūto ieņēmumu, kas rodas piemērojot UIN atvieglojumus, procentuālais sadalījums 2023. gadā

Likumā noteikto atvieglojumu īpatsvars pēc negūto ieņēmumu apjoma 2023. gadā, %

Ar pārejas periodu noteikto UIN atvieglojumu īpatsvars pēc negūto ieņēmumu apjoma 2023. gadā, %

*BO – brīvosta, SEZ – speciālā ekonomiskā zona

Finanšu ministrija

TRANSPORTLĪDZEKĻU NODOKĻU* ATVIEGLOJUMI

- * Pie transportlīdzekļu nodokļiem Latvijā var pieskaitīt:
- TEN – transportlīdzekļu ekspluatācijas nodokli;
 - UVTN – uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokli.

Finanšu ministrija

2023. gadā valsts negūto ieņēmumu apmērs, piemērojot transportlīdzekļu nodokļu atvieglojumus, bija **~25 milj. euro, kas ir ap **20%** no transportlīdzekļu nodokļu ieņēmumiem**

**Valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas piemērojot TEN un UVTN atvieglojumus (arī atbrīvojumus)
2023. gadā , milj. euro**

Nodokļa atbrīvojumi un atvieglojumi	2023
TEN atbrīvojumi	13,9
TEN atvieglojumi	5,0
UVTN atbrīvojumi	6,3
KOPĀ	25,3
<i>Īpatsvars no transportlīdzekļu nodokļu ieņēmumiem</i>	<i>19,8%</i>

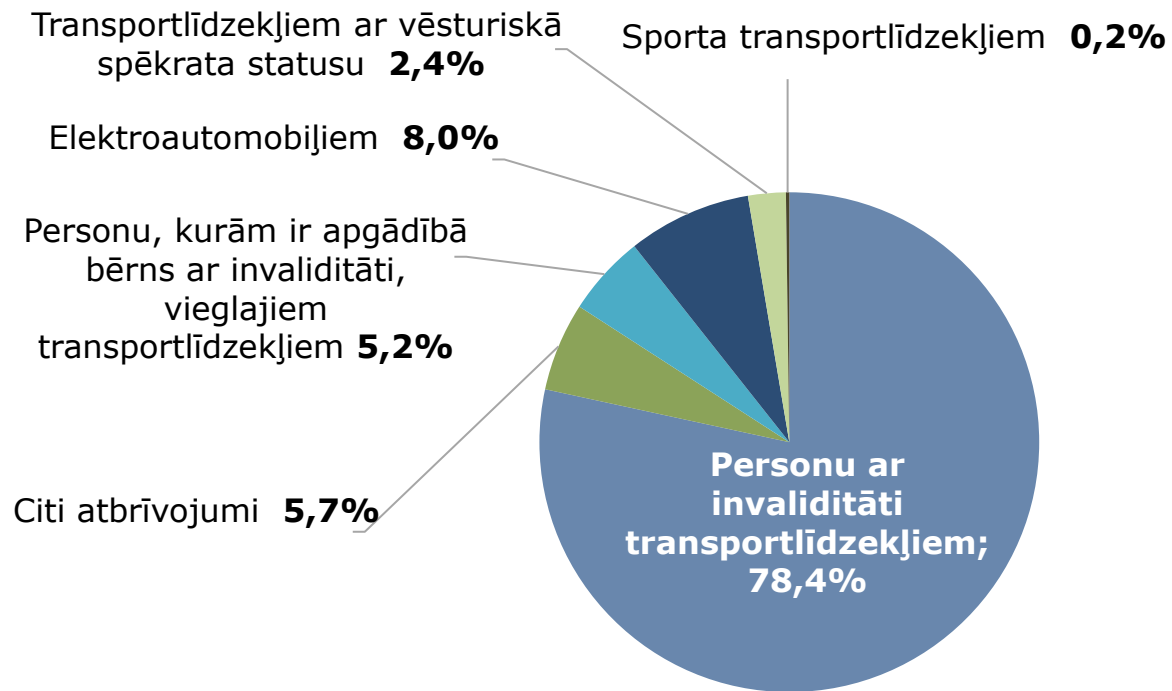

Finanšu ministrija

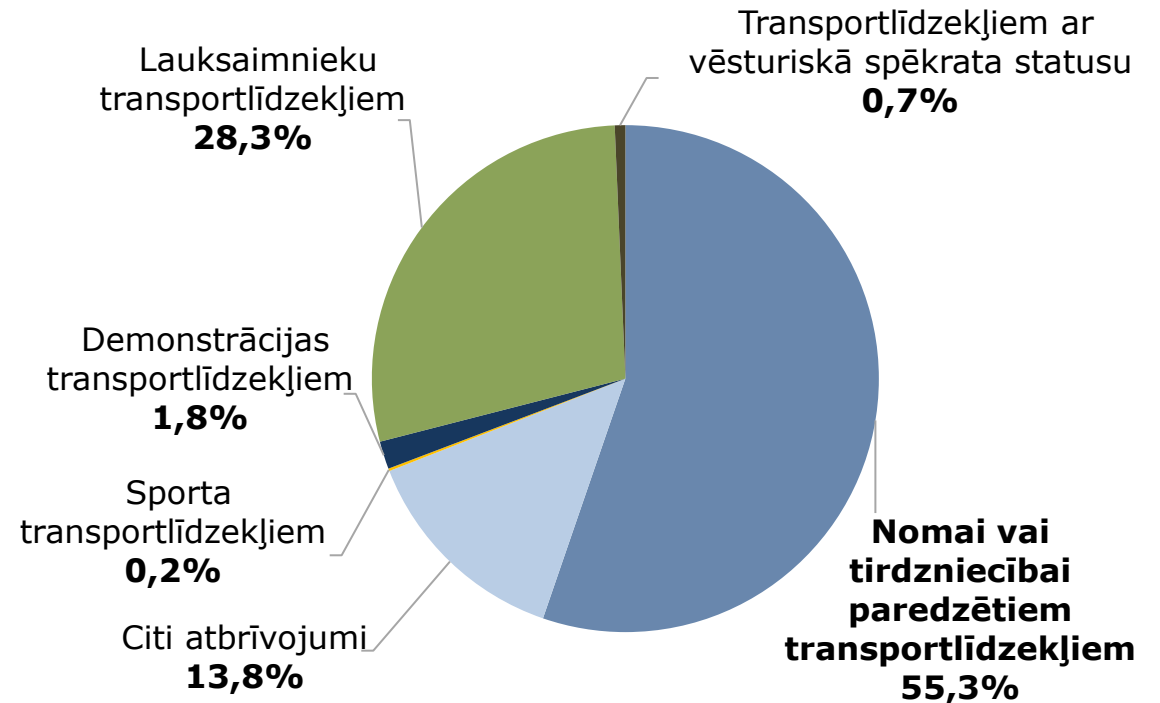
Lielākais valsts negūto ieņēmumu apmērs, piemērojot TEN un UVTN atvieglojumus bija **personām ar invaliditāti piederošajiem transportlīdzekļiem** – **78,4%** no TEN piemērotajiem atbrīvojumiem jeb **43,2%** no visiem transportlīdzekļu nodokļu atvieglojumiem un atbrīvojumiem

Valsts negūto ieņēmumu, kas rodas piemērojot TEN un UVTN atvieglojumus (arī atbrīvojumus), procentuālais sadalījums 2023. gadā

TEN negūto ieņēmumu īpatsvars pēc atbrīvojuma veida 2023. gadā, %

UVTN negūto ieņēmumu īpatsvars pēc atbrīvojuma veida 2023. gadā, %

Finanšu ministrija

NEKUSTAMĀ ĪPAŠUMA NODOKĻA (NĪN) ATVIEGĻOJUMI

Finanšu ministrija

2023. gadā pašvaldību negūtie ieņēmumi, kas rodas piemērojot NĪN atvieglojumus, bija **~18 milj. euro**, ko galvenokārt veido pašvaldību piešķirtie nodokļa atvieglojumi

Pašvaldību negūtie ieņēmumi, kas rodas piemērojot NĪN atvieglojumus, 2023. gadā, *milj. euro*

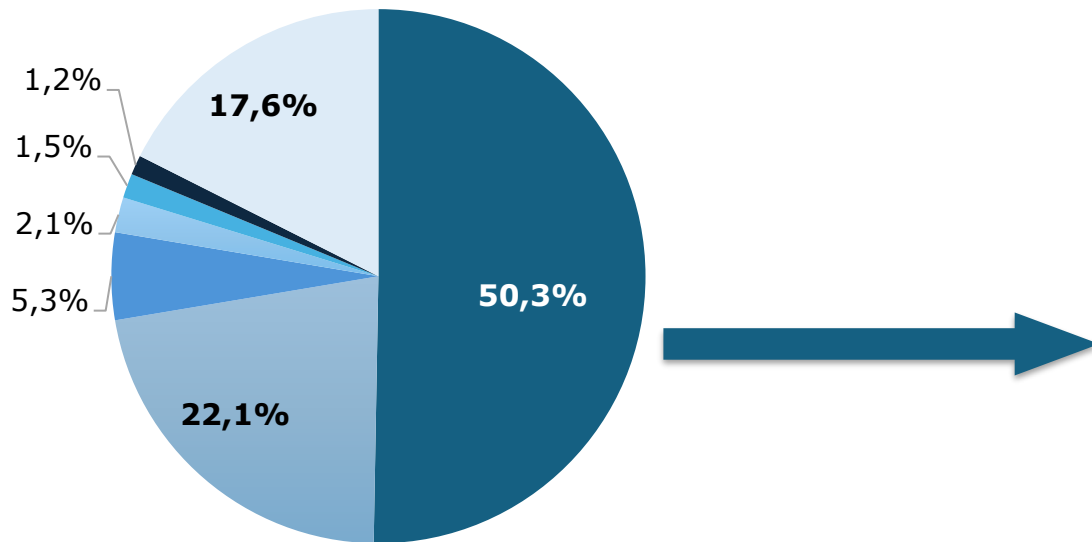
Nodokļa atvieglojums	2023
Likumā " <i>Par nekustamā īpašuma nodokli</i> " noteiktie atvieglojumi	3,7
Pašvaldību saistošajos noteikumos noteiktie atvieglojumi	14,0
KOPĀ	17,7
<i>Īpatsvars no NĪN ieņēmumiem</i>	<i>7,5%</i>

Finanšu ministrija

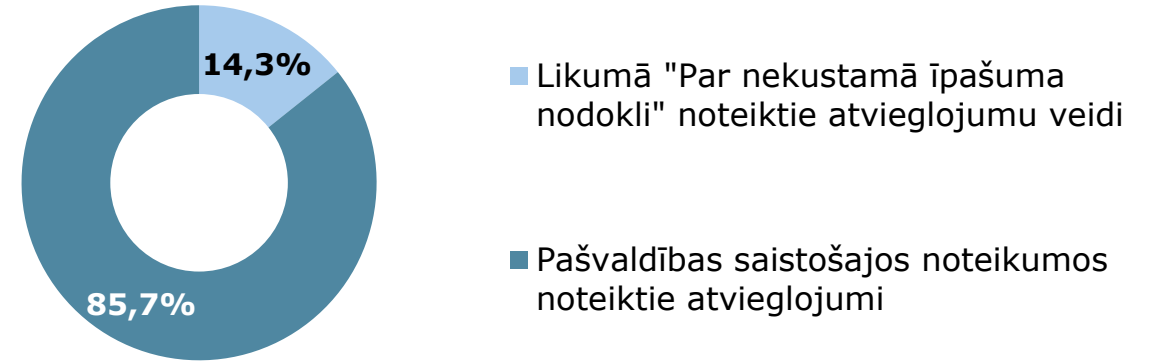
No pašvaldību piešķirtajiem NĪN atvieglojumiem **pusi** (50,3%) veido Rīgas domes piešķirtie atvieglojumi – no kuriem vairums piešķirts **ģimenēm ar bērniem**

NĪN atvieglojumu īpatsvars pēc piemērošanas vietas 2023. gadā, %

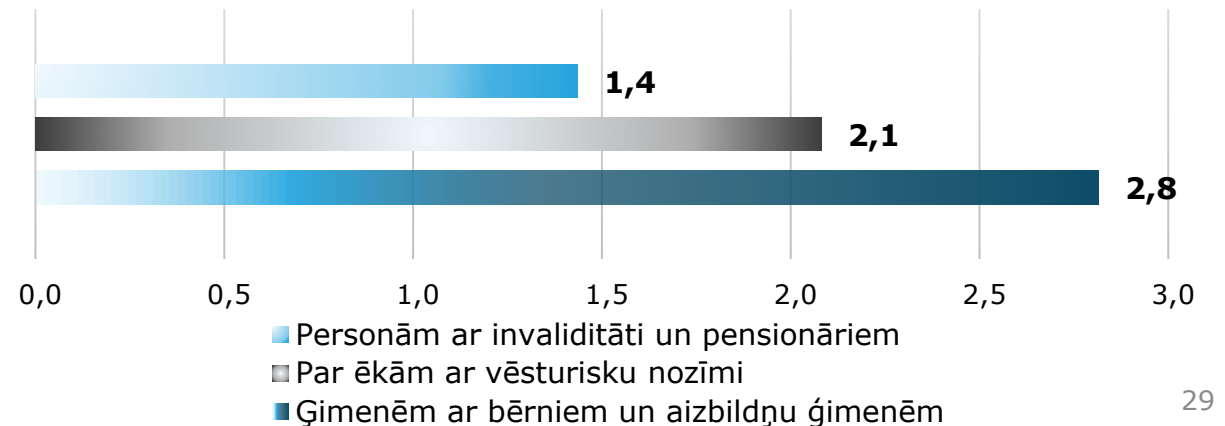

- Rīga
- Jūrmala
- Liepāja
- Ventspils
- Ādažu novads
- Bauskas novads
- Pārējās pašvaldības

Rīgas NĪN atvieglojumu īpatsvars pēc piemērošanas veida 2023. gadā, %

Rīgas pašvaldības negūto ieņēmumu*, kas rodas piemērojot saistošajos noteikumos noteiktos NĪN atvieglojumus, būtiskākās atvieglojumu pozīcijas 2023. gadā, milj. euro

Finanšu ministrija

ELEKTROENERĢIJAS NODOKĻA (EN) ATVIEGĻOJUMI

Finanšu ministrija

2023. gadā valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas piemērojot EN atvieglojumus, bija 2,4 milj. euro, kas ir gandrīz 1/2 no EN ieņēmumiem

Valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas piemērojot EN atbrīvojumus un atvieglojumus 2023. gadā, milj. euro

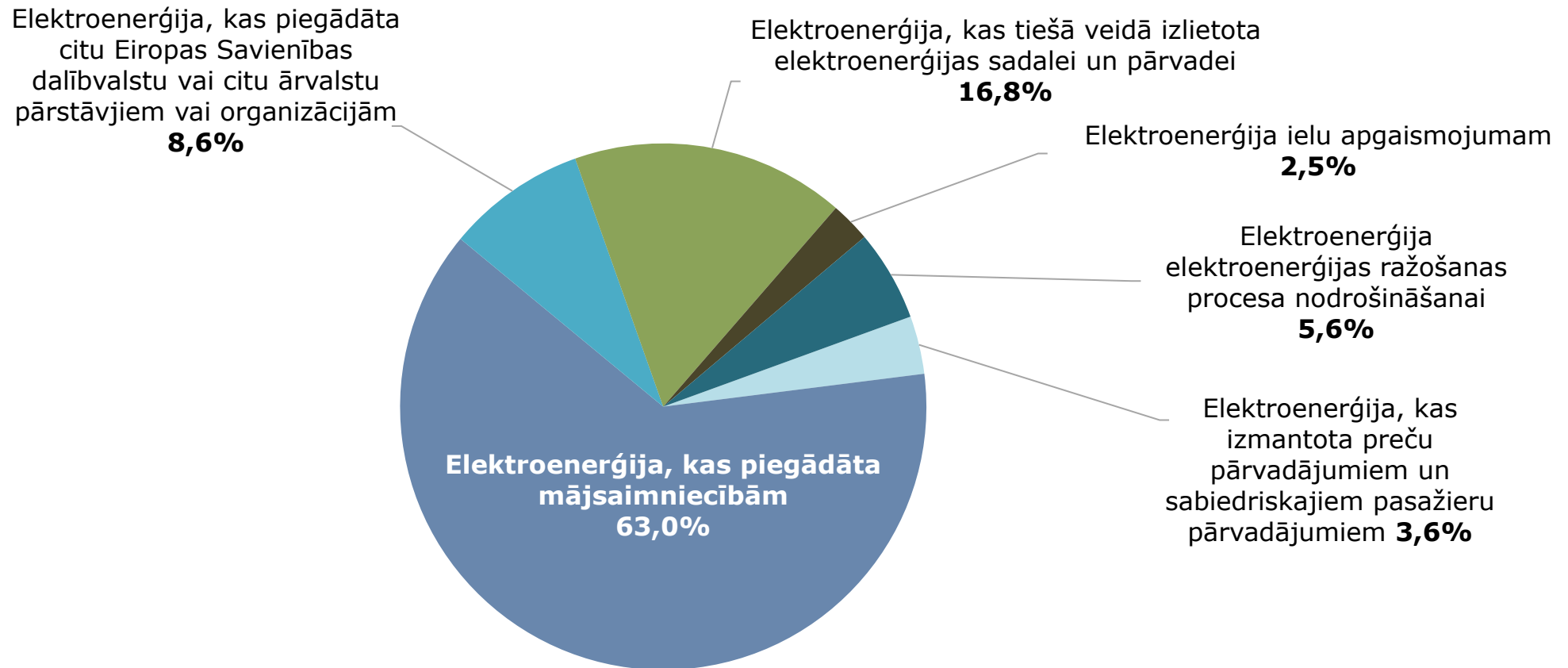
Nodokļa atbrīvojumi un atvieglojumi	2023
Elektroenerģijas nodokļa atbrīvojumi	2,4
Elektroenerģijas nodokļa atvieglojums elektroenerģijai, kas piegādāta personām ielu apgaismošanas pakalpojumu sniegšanai	0,1
KOPĀ	2,4
<i>Īpatsvars no EN ieņēmumiem</i>	<i>49,6%</i>

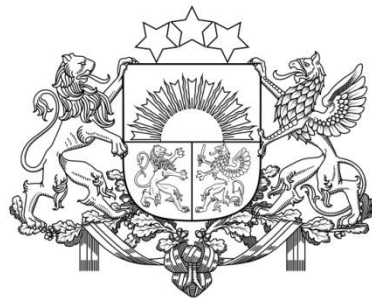

Finanšu ministrija

Lielākais valsts negūtie ieņēmumi, kas rodas piemērojot EN atbrīvojumus un atvieglojumus, ir par piemērotajiem atbrīvojumiem elektroenerģijai, kas piegādāta mājāsaimniecībām (**63,0%**)

Valsts negūto ieņēmumu, kas rodas piemērojot EN atbrīvojumus un atvieglojumus, procentuālais sadalījums 2023. gadā

Finanšu ministrija

2025. gada februāris